

До питання фінансування діяльності суб'єктів господарювання

Мочаліна З.М., к. е. н., доц., Харківський національний університет міського господарства

В процесі прийняття рішення про залучення кредитів або інвестицій надзвичайно важливі питання структури фінансування, оскільки ОПР повинні вирішити питання щодо доцільності залучення позикового капіталу чи використання власного, відносно установи-кредитора і умов кредитування тощо. Крім того, при залученні кредитних коштів підприємство має захистити свій імідж як позичальника.

Залучення позикових коштів насамперед має бути обґрунтовано з точки зору безпосередньо суб'єкту господарювання. Ризик бізнесу може оцінюватись як за активами (виробничий ризик) так і за джерелами їх забезпечення (фінансовий ризик). Кількісно ризик вимірюється за допомогою «важільних інструментів», тобто показників, які враховують чутливість прибутку до коливань доходу (виробничий леверидж) або процентних виплат (фінансовий важіль). Єдиного показника, який би міг відобразити обидва види ризику сукупно, теорія не дає. Проте вважається, що високий фінансовий ризик не повинен сполучатися з високим виробничим.

Виробничий важіль найпростіше оцінити за часткою постійних витрат у загальній сумі витрат підприємства. Чим вона більша, тим вище виробничий ризик. Звичайно, виручка може відчувати настільки сильні сезонні коливання, що в період спаду доходи виявляються нижчими за постійні витрати. У цьому випадку необхідно формувати відповідний фонд, який би компенсував такий несприятливий вплив. Ця вимога зазвичай виконується підприємствами, які звикли до регулярних спадів продажів (сезонне виробництво).

Для оцінки фінансового ризику вживається показник - сила впливу фінансового важеля. Вона дорівнює відношенню суми балансового прибутку і процентних виплат до балансового прибутку. Чим більше сила впливу, тим вище фінансовий ризик: для отримання 1 грн. прибутку, треба отримати дещо більшу виручку. Причому вона має бути тим більша, чим вище рівень використання зовнішнього фінансування і чим вищі відсотки по ньому.

Щоб високий виробничий ризик не поєднувався з високим фінансовим, фондоемні та трудомісткі підприємства повинні фінансуватися переважно власним капіталом. Лише матеріалоемним підприємствам доцільно розвиватися з використанням переважно зовнішнього фінансування - банківського або товарного кредиту постачальників.

Ключовим питанням в кредитуванні діяльності є здатність підприємств забезпечити чистий грошовий потік операційної діяльності, який гарантуватиме своєчасне погашення кредиту і відсотків по ньому. Але оскільки надходження грошових коштів за звичай нерівномірні, підприємство має розробити чітку фінансову політику.

З огляду на особливості галузевих підприємств і способів їх фінансування доцільно:

Тип підприємства	Спосіб фінансування	Суть
Фондоємне	Переважаю власними коштами.	Порушення грошового потоку припустимі, якщо власники згодні з втратами вкладених коштів.
	Зі значним зовнішнім фінансуванням	Значний ЧГП, тобто є істотний прибуток і проводиться кредитна політика, що забезпечує прогнозованість надходжень.
Трудомістке	Переважаю власними коштами	Порушення грошового потоку припустимі, якщо власники розуміють, що в періоди нестачі коштів зарплата персоналу виплачується з їх доходів.
	Зі значним зовнішнім фінансуванням	Вимоги до ЧГП пом'якшуються настільки, наскільки вдається пов'язати доходи та винагороду персоналу - без ризику його втратити.
Матеріаломістке	Переважаю власними коштами	Неефективний варіант організації бізнесу. Рекомендується провести аналіз платоспроможності, визначити, в яких активах розміщено надлишковий власний капітал, і вивести його з бізнесу.
	Зі значним зовнішнім фінансуванням	Ефективна кредитна політика, що забезпечує своєчасне надходження коштів, є достатньою умовою для дисциплінованого погашення кредитів навіть за відсутності прибутку.